

EYLÜL 2021

“PANDEMİ DÖNEMİNDE İZ BIRAKAN HİKÂYESLER” : KADIN MİMARLARA YÖNELİK ANKET RAPORU

MİMAR KADINLARIN PANDEMİDEN NASIL ETKİLENDİĞİNİ TESPİT
ETMEK VE ÖRGÜTLENMEYE DAİR GÖRÜŞLERİNİ ALMAK ÜZERE,
TMMOB MİMARLAR ODASI İSTANBUL BÜYÜKKENT ŞUBESİ, KADIN
KOMİSYONU'NUN HAZIRLADIĞI, 25 ŞUBAT-25 MART 2021 TARİHLİ
ANONİM ANKETİN RAPORUDUR.

TMMOB MİMARLAR ODASI
İSTANBUL BÜYÜKKENT ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	2
2. KATILIMCILARIN PROFİLİ	3
3. PANDEMİDEN ETKİLENİM.....	3
3.1. Pandemiden Genel Etkilenim	3
3.2. Pandemi Sürecinin Gündelik Hayata Etkileri	4
3.3. Pandemi Sürecinin Ekonomik Etkileri.....	5
3.4. Pandemide Evden Çalışmanın Etkileri	5
3.5. Pandemide Ofiste ve Sahada Çalışmanın Etkileri.....	6
4. PANDEMİDE ÖRGÜTLENME.....	7
4.1. Örgütlenme ve Dayanışma İhtiyacı	7
4.2. Örgütlenme ve Dayanışmaya Güven.....	7
4.3. Kadın Komisyonu ile İlişkilendirme	8
5. KATILIMCILARIN BEKLENTİ VE ÖNERİLERİ	8
6. SOSYOLOJİK ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ	9
7. SONUÇ.....	9
8. EK: PANDEMİ HİKÂYELERİ.....	11

1. GİRİŞ

Covid-19 pandemisi toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliği sosyal ve ekonomik alanda daha da derinleştirmiştir. Bu açıdan bakıldığında, sosyal ve ekonomik sonuçlar doğuran Covid-19, bir salgından daha fazlası haline gelmiştir. Bu salgının kadınlar üzerindeki etkisi de göz ardı edilemeyecek bir boyuta ulaşmıştır.

Önceki krizlerde de olduğu gibi, salgın, ekonomik sahada ve iş gücü piyasasında zaten dezavantajlı konumda olan kadınların durumunu daha da kötüleştirmiştir. Evden çalışma gibi yeni iş modellerinin yaygınlaşmasıyla beraber, kadınların üzerindeki, karşılıksız bakım emeği ve ev işi yükü de artmıştır. Ayrıca, Covid-19 tedbirleri kapsamında, okulların ve kreşlerin de kapatılması ile çocukların bakım ihtiyaçları büyük ölçüde artmış ve bu durum çalışan anneleri büyük ölçüde etkilemiştir (Kalaylıoğlu, 2020).

Salgın kaynaklı piyasa durgunluğu, kadın ve erkek istihdamını da farklı etkilemektedir. 2019 yılı TÜİK istihdam verilerine göre, Türkiye genelinde, 15-65 yaş aralığındaki kadınların iş gücüne katılım oranı %32,2'dir. Pandemi dönemi öncesi hali hazırda düşük olan kadın istihdam oranı, pandemi dönemiyle daha da düşmüştür (Aygüneş, Ok, 2020).

Pandemi döneminde kadın istihdamındaki düşüşün başlıca dört sebebi bulunmaktadır:

- Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik buhran sebebiyle, kadın istihdamının yüksek olduğu sektörlerde, çalışan sayısının azaltılması veya iş yerlerinin kapatılması,
- İş güvencesinin az olduğu, yarı zamanlı ve geçici işlerde, ekonomik sıkıntıları gidermek için kadın çalışanların işten çıkarılması,
- Kadınların evden çalışırken bir taraftan da, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan, aile, çocuk bakımı ve ev işleri gibi karşılıksız ev içi emeği de üstlenmelerinden dolayı performanslarının düşmesi,
- Patriarkal düzenin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olarak, kadınlardan "evdeki sorumluluklarını" yerine getirmeleri için, işten ayrılmalarının beklenmesi (Aygüneş, Ok, 2020).

Bu dayanak noktasından hareketle hazırlanan bu çalışma; TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Kadın Komisyonu tarafından; *mimar kadınların pandemiden nasıl etkilendiklerini tespit etmek ve örgütlenmeye dair görüşlerini almak üzere*, 2021 yılının 25 Şubat-25 Mart aylarında yürütülen ve 260 kadının katılımıyla gerçekleşen anonim anketin raporudur. Ankete katılanların isimleri gizlilik şartındadır. Bu anket çalışmasında, pandeminin toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın üzerindeki etkilerini görmek ve dayanışma olanaklarını büyütme amaçlanmıştır. Anket kararı komisyonun Ekim 2020 toplantısında karara

bağlanmış, gönüllü ekip kurulmuş ve sorular bu ekip tarafından kolektif hazırlanmıştır. Kadın mimarlardan “pandemi hikâyeleri”ni bizzat kendileri anlatmaları beklenmiş ve metinsel anlatı seçeneği özellikle tercihe sunulmuştur. Anket TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi’ne üye tüm kadınlara e-posta ile gönderilmiştir.

Raporun hazırlanmasında sosyolog Alara Altaner’dan gönüllü destek ve görüş alınmıştır. Rapor, anket gönüllü ekibi tarafından tarafsızlık, dürüstlük ve eşitlik ilkeleri gözetilerek hazırlanmıştır. Anket verilerinin farklı disiplinler içinde veya gelecekte yapılacak olan araştırmalara altyapı oluşturması öngörüsüne dayanarak Altaner tarafından infografikler oluşturulmuştur. Pandemi hikâyelerinin tümü sadece imlâ düzeltisi yapılarak rapora eklenmiştir.

Kaynakça

Aygüneş, A. , Ok, C. (2020, Aralık), *“Covid-19 Pandemisi Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları İzleme Raporu”*

Kalaylıoğlu, Y., (2020), *“Türkiye’de COVID-19 Etkilerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi”*

2. KATILIMCILARIN PROFİLİ

- 260 kadın üye katılmıştır.
- Katılımcıların %89’u İstanbul ilinden, %11’lik kısım diğer illerden ankete katılmıştır.
- Katılımcılar 23 ile 72 yaş aralığındadır.

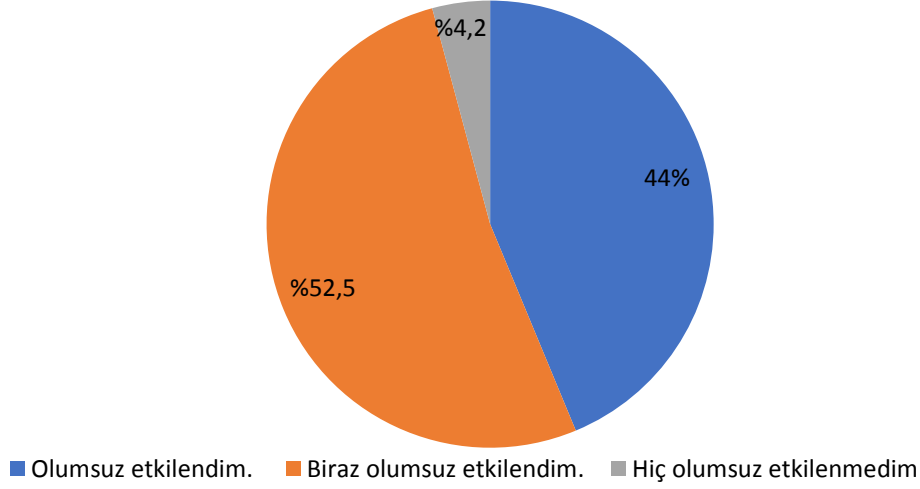
3. PANDEMİDEN ETKİLENİM

Katılımcıların hangi alanlarda ve ne şekilde pandemiden etkilendiklerini tespit etmek amaçlanmıştır.

3.1. Pandemiden Genel Etkilenim

Katılımcıların pandemiden genel olarak nasıl etkilendiklerini anlamak için; **Olumsuz etkilendim / Biraz olumsuz etkilendim / Hiç olumsuz etkilенmedim** şıkları verilmiştir. Olumsuz etkilendim diyen grup %44, biraz olumsuz etkilendim diyen grup %52,5, hiç olumsuz etkilенmedim diyenler ise %4,2’dir.

Pandemiden nasıl etkilendiniz?

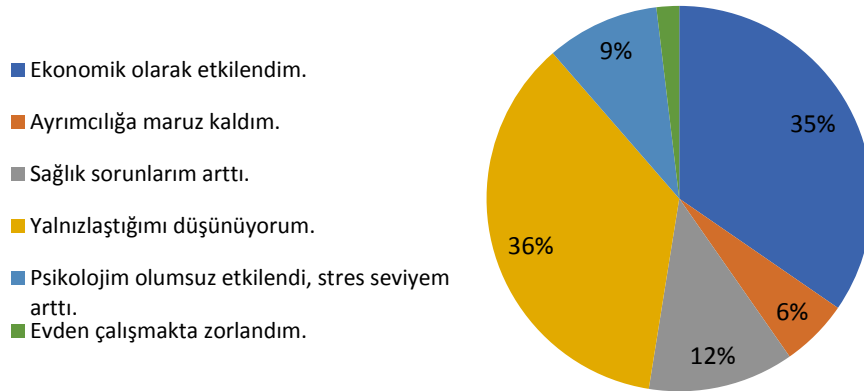

Şekil 1. "Pandemiden Nasıl Etkilendiniz" sorusuna verilen yanıtların yüzdelik dağılımları

3.2. Pandemi Sürecinin Gündelik Hayata Etkileri

Katılımcılara **pandeminin rutin hayatlarını nasıl etkilediği** sorulmuş ve birden fazla şık işaretleme olanağı verilmiştir. 171 kişi bu soruda yalnızlaştığını düşündüğünü, 164 kişi ekonomik olarak etkilendiğini, 58 kişi sağlık sorunlarının arttığını belirtmiştir. 45 kişi psikolojisinin olumsuz yönde etkilendiğini ve stres seviyesinin arttığını, 27 kişi ayrımcılığa maruz kaldığını ve son olarak 11 kişi evden çalışmakta zorlandığını belirtmiştir. Evden çalışmakta zorlandığını belirten gruba bakıldığında, bu kişilerin çocuk sahibi olmalarından dolayı ev işi ve iş yeri dengesini kolay sağlayamadıkları gözlenmektedir.

Rutin hayatınız pandemiden nasıl etkilendi? 2%

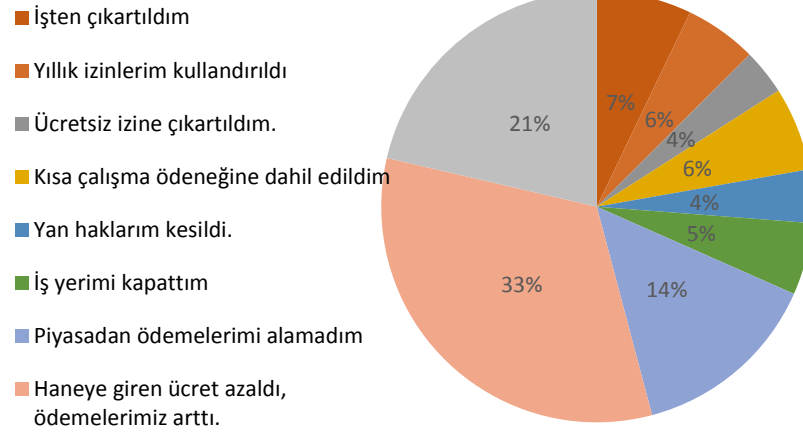

Şekil 2. "Rutin hayatınız pandemiden nasıl etkilendi?" sorusuna verilen yanıtların yüzdelik dağılımları

3.3. Pandemi Sürecinin Ekonomik Etkileri

Ekonomik olarak olumsuzluk yaşadığını düşünen kişilere ne gibi olumsuzluklar yaşadıkları sorulmuş ve birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Buna göre 115 kişi haneye giren ücretin azaldığını ve ödemelerinin arttığını belirtmiştir. 75 kişi iş bulamadığını söylemektedir. 50 kişi piyasadan ödemelerini alamadığını ifade etmiştir. Bunlar dışında 25 kişi işten çıkarıldığını, 19 kişi yıllık izinlerinin mecburi kullandırıldığını, 22 kişi kısa çalışma ödeneğine dâhil edildiğini, 19 kişi kendi iş yerini kapattığını, 14 kişi yan haklarının kesildiğini ve son olarak 12 kişi ücretsiz izine çıkarıldığını belirtmiştir.

Ekonomik olarak olumsuzluk yaşadınız ise...

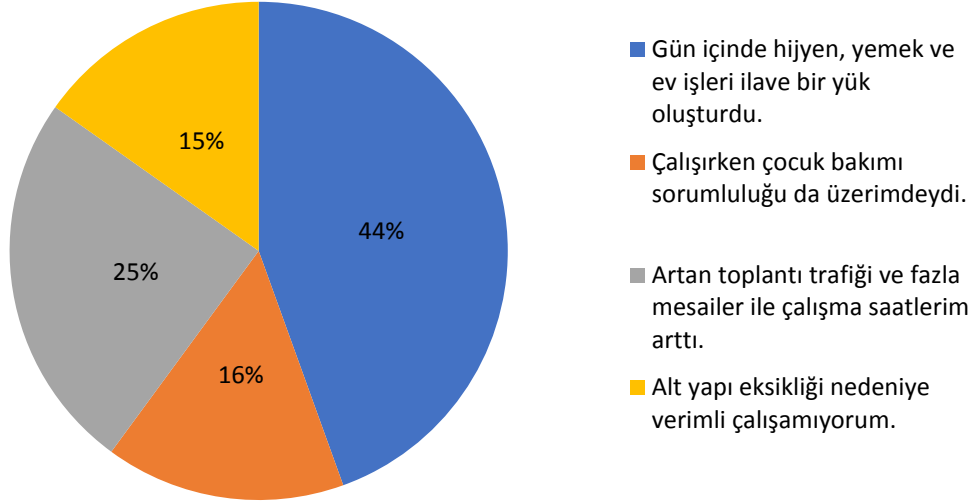

Şekil 3. Yaşanan Ekonomik Olumsuzluklara ilişkin verilen yanıtların yüzdeleri dağılımları

3.4. Pandemi Evden Çalışmanın Etkileri

Katılımcılara **pandemi döneminde evden çalışıyorlar ise ne gibi sorunlar yaşadıkları** sorulduğunda ve birden fazla şık işaretleyebilecekleri söylendiğinde, 117 kişi gün içinde hijyen, yemek ve ev işlerinin ilave bir yük oluşturduğunu, 65 kişi artan toplantı trafiği ve fazla mesailerle çalışma saatlerinin artırıldığını, 41 kişi çalışırken çocuk bakımı sorumluluğunun da üzerinde olduğunu ve son olarak 40 kişi alt yapı eksikliği nedeniyle verimli çalışamadığını belirtmiştir.

Pandemi sürecinde evden çalışıyorsanız...

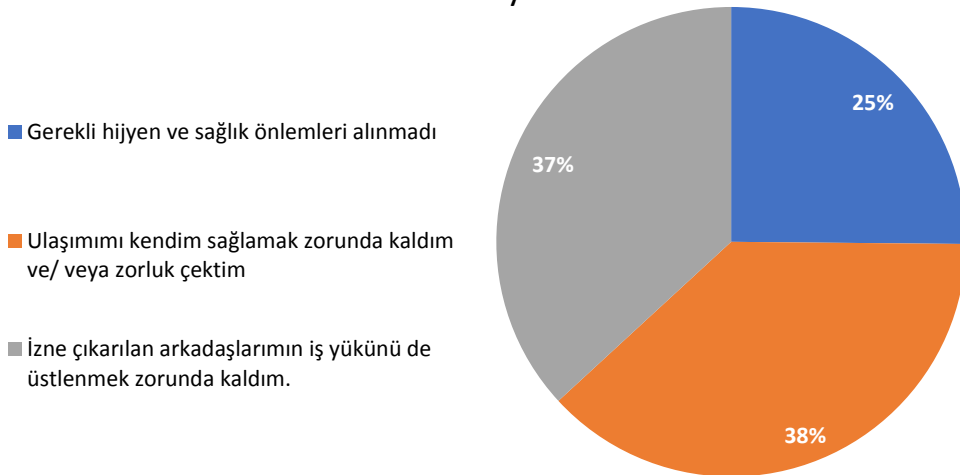

Şekil 4. Pandemi sürecinde evden çalışmaya ilişkin verilen yanıtların yüzdeleri dağılımları

3.5. Pandemide Ofiste ve Sahada Çalışmanın Etkileri

Katılımcılara **pandemi sürecinde ofiste ya da sahada çalıştılar ise hangi sorunlarla karşılaştıkları** sorulmuş ve birden fazla şık işaretleyebilecekleri belirtilmiştir. Buna göre 65 katılımcı gerekli hijyen ve sağlık önlemleri alınmadığını, 63 katılımcı izne çıkarılan arkadaşlarının iş yükünü de üstlenmek zorunda kaldığını ve son olarak 43 katılımcı ulaşımı kendilerinin sağlamak zorunda kaldığını ve/ veya zorluk çektiğini belirtmiştir.

Pandemi sürecinde ofiste ya da sahada çalışmaya devam ettiyseniz...

Şekil 5. Pandemi sürecinde ofiste ya da şantiyede çalışmaya ilişkin verilen yanıtların yüzdeleri dağılımları

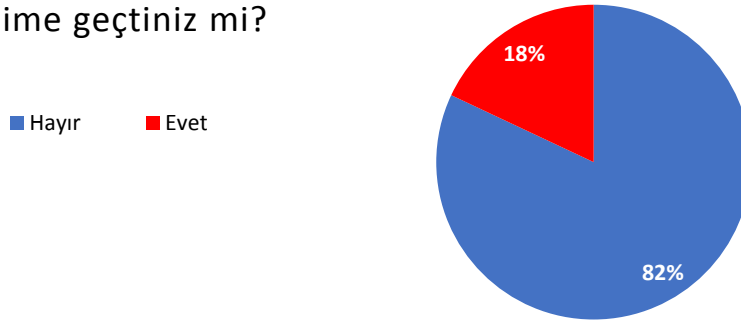
4. PANDEMİDE ÖRGÜTLENME

Bu kısımda, katılımcıların pandemi sürecinde meslek örgütü ile ilişkilerinin değişip değişmediğini, örgütlenmeye dair güncel görüşlerini ve kadın komisyonu ile ilişkilerini anlamak hedeflenmiştir.

4.1. Örgütlenme ve Dayanışma İhtiyacı

Katılımcılara **bu süreçte herhangi bir nedenle meslek odanız, sendika ya da bir demokratik kitle örgütüyle iletişime geçtiniz mi**, sorusu sorulmuştur. Katılımcıların 214'ünün pandemi sürecinde meslek odası, sendika ya da herhangi bir demokratik kitle örgütüyle iletişime geçmediği, 47 kişinin ise iletişime geçtiği gözlenmiştir.

Bu süreçte herhangi bir nedenle meslek odanız, sendika ya da bir demokratik kitle örgütü ile iletişime geçtiniz mi?

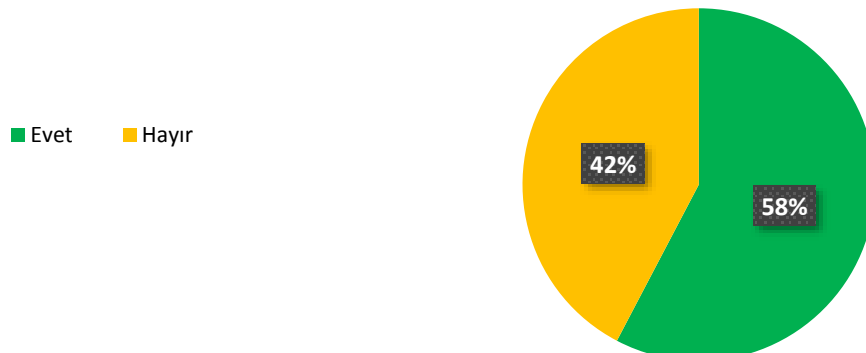

Şekil 6. Meslek Odası, Sendika, Demokratik Kitle Örgütleri ile iletişime ilişkin verilen yanıtların yüzdeleri dağılımları

4.2. Örgütlenme ve Dayanışmaya Güven

Katılımcıların 150'si pandemi sürecinde yaşadığı zorlukların örgütlenme ya da dayanışma ile hafifleyeceğine inanırken, geri kalan 110'u böyle bir inanca sahip değildir.

Yaşadığınız zorlanmaların örgütlenme/ dayanışma ile hafifleyeceğine inanıyor musunuz?

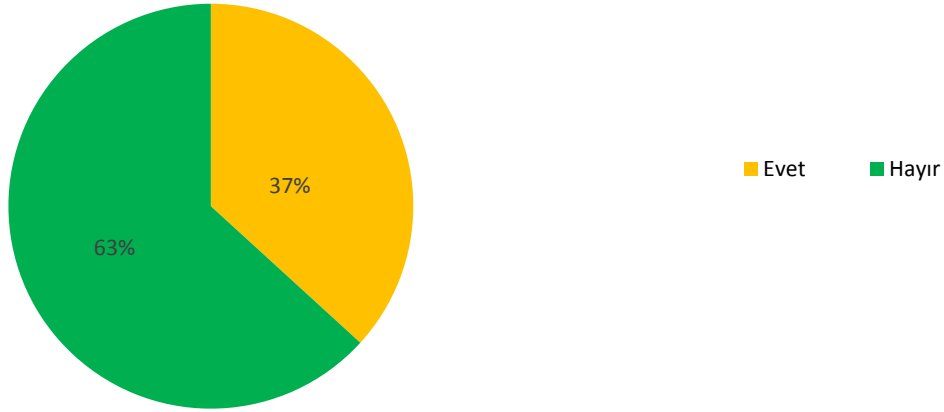

Şekil 7. Dayanışma/örgütlenmeye ilişkin verilen yanıtların yüzdeler dağılımları

4.3. Kadın Komisyonu ile İlişkilenme

Mimarlar Odası İstanbul Şubesine bağlı bir kadın komisyonu olduğunu biliyor muydunuz, sorusuna %50,4 kadın üye Hayır yanıtını, %49,6 kadın üye Evet yanıtını vermiştir (2020 yılı beklenti ve öneri anketimizdeyse aynı soruya % 72,6 Hayır ve %26,4 Evet yanıtı alınmıştı).

Bizimle iletişime geçmek için mail adresinizi bırakmak ister misiniz?

Şekil 8. Mimarlar Odası İstanbul Şubesi kadın Komisyonuna ilişkin verilen yanıtların yüzdeler dağılımları

5. KATILIMCILARIN BEKLENTİ VE ÖNERİLERİ

Katılımcılar meslek odasından bazı beklentilerini, odaya yönelik sitemlerini ve eleştirilerini de ankette dile getirmişlerdir. Beklentiler şöyledir:

- İşsizlikle mücadeleye destek vermesi
- İşsizlerin üye aidatı ödememesi
- Mesleki çalışma şartlarının iyileştirilmesi
- Asgari çalışma ücretlerinin denetiminin yapılması
- Sigortasız çalıştırma, eksik sigorta göstermeyle mücadele edilmesi
- Kadınların daha az ücret almasının engellenmesi
- Kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcı tutumlarla mücadele edilmesi

- Mobbing ile mücadele edilmesi
- Ücretli mimarların yoğun çalışma saatleriyle köleleştirilmesinin ve mesai farklarının ödenmemesinin önüne geçilmesi
- Deneyimli mimarların iş güvencesinin yeni mezunların çok olmasıyla, ücret üzerinden tehdit edilmesinin önüne geçilmesi
- Mesleki eğitimlerin ücretlerinin düşürülmesi
- Meslek haklarının korunması
- Dayanışma ihtiyacı

6. SOSYOLOJİK ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

Katılımcılar Mimarlar Odasına dair beklenti ve sitemlerini açık sözlülükle ifade etmişlerdir. Bununla beraber anket göstermiştir ki Mimarlar Odası, üyelerine görevlerinin ve imkânlarının sınırlarını daha etkin anlatmaya ihtiyaç duymaktadır.–Gönüllülük esası hiç yokmuş gibi dile getirilen beklentiler, önyargılar ve yanlış bilgiler de objektif eleştiriler kadar yoğundur. Üye ile daha yakın ve açık ilişkiler gerekmektedir. Odanın iş bulma kurumu gibi çalışması beklentisi yoğundur. Bu çalışma, çok uzun yıllardır süren aynı sitemlerin, eleştirilerin ve bilgi eksiklerinin giderilmesi için acil sosyolojik çalışmalar yapılması gerektiğini göstermiştir.

Çalışma Önerileri:

- Kadın mimarların pozisyonuna göre ücret skalasının tespiti ve benzer konumdaki erkek meslektaşları ile maaş farklarının olup olmadığının araştırılması
- 65 yaş üstü kadın mimarlarla pandemi sonrasına dair daha detaylı araştırma ve görüşmeler yapılması
- İşsiz meslektaşlarla dayanışma yollarının aranması, bu yönlü alınan kararların uygulamaya geçirilmesi ve ortak çalışmalar yapılması
- Kadın mimarları meslek odasına çekecek, örgütlenmenin önünü açacak fiziki (mekân düzenlemeleri, etkinliklerde çocuk bakım desteği hizmetleri) ve örgütsel çalışmaların yapılması; kadın komisyonlarının tüm illeri kapsayacak şekilde genişletilmesine imkân sağlanması.
- Pandemi ile artan şiddet vakalarını gözeterek kadın komisyonlarına başvuran üyenin yönlendirileceği kadın örgütleri ile iletişim halinde olunması.

7. SONUÇ

Anket göstermiştir ki kadın mimarlar pandemiden genel olarak olumsuz etkilenmiştir. 260 kadın üyenin %52,5'i biraz olumsuz, %44'ü olumsuz etkilenmiştir. Katılımcılardan pandemiden olumsuz etkilenmeyenlerin oranı %4,2 gibi çok az bir orandadır. Bununla

beraber kadın mimarlar mesleki sorunlarının pandemiden önce de var olduğu, işsizlik ve eşitsizlik gibi durumların pandemiyle artmış olabileceği ancak sadece onunla ilgili olamayacağı düşüncesindedir.

Pandemi döneminde ankete katılan katılımcıların çoğu evlere kapanmanın sonucunda psikolojik olarak sorunlar yaşamadıklarını belirtmektedir. Ancak “depresyodayım”, “yalnızım”, “isyandayım” gibi ifadeler kullanan katılımcılar dikkat çekmektedir; *“İnsan hayatının bu kadar değersiz olduğunu hissettiğim olmamıştı.”* (bir katılımcı). Birçoğu evde kalma mecburiyeti nedeniyle yalnızlaştığını dile getirmektedir. İş yerine gitmek zorunda kalan katılımcılar en çok alınan önlemlerin ve hijyen tedbirlerinin yetersizliğinden yakınırken, evden çalışmak zorunda kalanlarsa ev işleri ve mesleki iş yükleri arasında sıkışıp kaldıklarını ve denge kurmakta zorlandıklarını belirtmektedir.

Evden çalışan ve çocuğu olan katılımcıların çoğu okulların da kapanmasından dolayı çocuklarının bakım yükünün daha da arttığını belirtmektedir. Aynı zamanda iş yükü ve toplantı trafiğinin de pandemi öncesine kıyasla daha fazla olduğu belirtilmektedir. Bunun en temel sebebi, işverenlerin evden çalışan insanların mesai saatini genişleterek krizi fırsata çevirmesidir. Ayrıca iş yükü artsa dahi, çalışanlara fazladan mesai için ek ücret ödemesi yapılmamıştır ve işverenler pandemi döneminde çalışmayı bir “ayrıcılık” ve “lütuf” olarak göstermeye çalışmıştır. Bu da çalışanların, 7/24 hizmet vermek zorunda olan bir iş gücü haline dönüşmesine yol açmıştır; *“Daha fazla inşaat yapmaya ve tüketmeye dur demek gerekirken, bir günde tasarlamak zorunda kaldığım projelerin içerisinde yer almak beni ayrıca yoruyor, üzüyor. Kaygı ve stres seviyemi azaltabilmek için geleceği düşünmemeye ve sadece anı yaşamaya çalışıyorum.”* (bir katılımcı).

“Bu dönemin başlarında çalışma hayatı durdurulduğu için mutfağa daha çok girdiğimden hayatın ne kadar pahalı olduğuyla birebir karşılaşmış oldum. Bu durumda asgari ücretle geçinen kısmın ne kadar zor şartlar altında yaşadığını fark ettim. Pandemi benim için basit bir farkındalıktı...” (bir katılımcı). Katılımcıların çok büyük bir kısmı bu dönemde maddi olarak zorluk çektiklerinden yakınmaktadır. Zira işten çıkarılma oranları yadsınamayacak kadar büyüktür. Yeni mezun mimarların büyük bir kısmı iş bulamamaktan yakınırken, iş bulmuş olanlar ise hak ettikleri ücretin çok altında meblağlara çalıştırılmaktadır. Hatta asgari ücretin dahi altında ücretle çalışma teklifi almış bir anket katılımcısı da mevcuttur. Bunlar dışında katılımcıların bir kısmı kendi sektörlerinde iş bulamadıkları için, başka alanlara yönelmek zorunda kalmıştır; *“İş bulamadığım için bir aynacıda çalışıyorum.”* (bir katılımcı).

“Henüz iş bulamadım, mezuniyetimiz de gerçekleşmedi. Yeni mezun gibi hissetmiyorum kendimi. Hayat umarım karşıma mucizeler çıkarır.” (bir katılımcı). Bu dönemde mezun olan mimarlar için de zor bir dönemin geçtiği anlaşılmaktadır. Mezun hissedememe, mesleğe adım atamama vb. duygular ifade edilmiştir.

Bu ankete toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakıldığında; evden çalışmak zorunda kalan kadınlar, evde çalışan eşlerine kıyasla daha fazla ev işi yükünü üstlenmek zorunda

kalmıştır. Bunun dışında, maddi sorunlardan dolayı sektör dışı bir firmada çalışan bir katılımcının paylaştığı kendi tecrübesine göre; iş verenleri, pandemi döneminde hijyen sebebi ile yemeklerin iş yerinde pişirilmesini istemiş. İş yerinde çalışan erkek mevcudunun daha fazla olmasına karşın, bu görevin kadın-erkek ortaklaşa ve sırayla yapılması yerine tamamen kadınlar tarafından yerine getirilmesi istenmiştir. Buradan da somut olarak görülebileceği gibi kadınlar negatif ayrımcılığa uğramaktadır. Zira işveren kafasında kadınlık ile ilişkilendirdiği yemek yapma rolünü iş tanımlarında olmamasına rağmen, kadın çalışanlar tarafından üstlenilmesini beklemektedir.

Yukarıda listelenen pandemi döneminin getirdiği bütün mesleki olumsuzlukların yanında, birkaç katılımcı bu dönemin kişisel olarak kendilerine iyi geldiğini, kendilerini geliştirmek için çeşitli çevrimiçi seminerlere katılmaya daha rahat zaman bulabildiklerini belirtmişlerdir; *“Hayata farklı bakabilmek için bir öğreti dönemi olduğuna inanıyorum bu dönemin.”* (bir katılımcı).

“Pandemi var olanı daha da zorlaştırdı sadece. Sektörün durumu ve maalesef sektörde mimarların yeri her geçen yıl daha da kötüleşiyor. Bunun için bir örgütlenmenin yararlı olacağı kanaatindeyim.” (bir katılımcı). Ankette birçok katılımcı Mimarlar Odasına karşı bir sitem içerisinde olduğunu dile getirmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası pandemi dönemi sıkıntılarının örgütlenme ile aşılabileceğine inanmakla birlikte, %82’si de bu söylemin aksine pandemi döneminde herhangi bir örgütlenmeye dâhil olmamıştır. Kişilerin anketteki bu iki farklı soruya verdikleri cevap bu durumda bir tezatlığı ortaya koymaktadır. Katılımcıların, meslek odalarına sitem ve güvensizliklerini vurguladıkları halde, bu dönemde Mimarlar Odası’na başvurmadıkları görülmektedir ve bu durumu düzeltmek adına ileriye dönük bir dayanışmayı amaçlayan *“Bizimle iletişime geçmek için mail adresinizi bırakmak ister misiniz?”* sorusuna, anket katılımcılarının yarısından fazlası gönüllü olmamıştır.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesine bağlı bir kadın komisyonu olduğunu biliyor muydunuz, sorusuna %50,4 kadın üye Hayır yanıtını, %49,6 kadın üye Evet yanıtını vermiştir. 2020 yılı *“beklenti ve öneri”* amaçlı anketimizdeyse aynı soruya % 72,6 Hayır ve %26,4 Evet yanıtını almıştık. Kadın Komisyonu olarak daha fazla kişi tarafından bilindiğimizi ama bunun yeterli olmadığını görüyoruz. Dayanışma ağlarının örülmesi için daha çok kişiye ulaşmalı ve katılım olanaklarını genişletmeliyiz.

8. EK: PANDEMİ HİKÂYELERİ

“Merhaba pandemi döneminin başından beri bir özel şirkette saha çalışanı olarak görev yapıyorum. Öncelikle hiçbir önlem alınmadığı gibi (uyarı mesajları dışında) devletin sağlanması zorunlu olarak bildirdiği maske bile dağıtılmadı. Corona şüphesi olanlardan negatif sonuç belgesi istemedi. 5 aylık hamileyim; hamileler için gelen hiçbir kanuna

uyulmadı, erken iş çıkış saatine geçiş gibi... Ayrıca corona olduğumuz dönemde yönetimimiz corona olduğumuza inanmadı ve sürekli aldığımız raporların gereksiz olduğunu ima ederek mobbing uyguladı. Bankaya düşükten yatan maaşlarımız sebebiyle SSK'dan rapor paralarımızı eksik aldık ve şirket üstünü tamamlamadı. Corona raporu bittikten sonra kimseden negatif testi istenmedi. Cumartesi günü saat 17.00'de biten mesaimiz 17.30'a çıkarıldı."

"Pandemi öncesi bir takım sebeplerden dolayı evden çalışmaya başlamıştım. Zorunlu bir kapanmanın psikolojik etkilerini hissetmekle beraber, farklı bir durum deneyimlemenin hem bizim için hem de çevre için olumlu sonuçlar doğurduğunu da düşünüyorum. Pandeminin psikolojik, sosyolojik ve ekonomik etkileri olduğu muhakkak. Tüm bu olumsuzluklardan da en çok yine dezavantajlı gruplar etkilendi diye düşünüyorum. Zor bir süreçti ancak bize öğrettiği yenilikler olduğunu da düşünüyorum."

"Pandemi döneminde ekonomik zorluklarla karşılaştık ama yine de diğer meslektaşlarıma göre biraz daha sirkülasyon halindeydim. Bu dönemin başlarında çalışma hayatı durdurulduğu için mutfağa daha çok girdiğimden hayatın ne kadar pahalı olduğuyla birebir karşılaşmış oldum. Bu durumda asgari ücretle geçinen kısmın ne kadar zor şartlar altında yaşadığını fark ettim. Pandemi benim için basit bir farkındalıktı..."

"7 yıllık mimarım. Pandemi başladığında doğum yaptım. Doğumdan önce hamileliğimin 5. ayında işten çıkarıldım. Dolayısıyla zor bir hamilelik geçirdim. Doğum sonrası pandemi sebebiyle ailemden kimse yanımda bulunamadı. İyi kötü 6 ayı atlattım, işe başlayayım diye düşünürken çocuğuma bakıcı bulamadım, zaten iş bulmak da zorlaşmıştı. Evden çalışmaya karar verdim. Çok iş alamadım ama çocuğuma da bakmak zorunda olduğum için. Eşim de inşaat mühendisi, pandemi olmasına rağmen pazar günü bile işe çağırıldı. Yeterince zor bir dönem olmasına rağmen işverenler daha da gaddarlaştı. İnşallah bu dönemi atlatıp normal günlerimize döneriz."

"Pandemiyle yeni mezun bir mimar olarak karşılaştım. Zaten tecrübesizliğimden dolayı iş bulmamın zor olduğu bir dönemdeyken, tam iş buldum bir şeyler düzelmeye başlıyor dediğim anda pandemi çıktı. Dolayısıyla ben de ailemin yanına dönüp karantinaya girmek durumunda kaldım. Uzun bir süre evde durdum. Sonra mecburiyetten bir ofiste maaş almadan stajyer olarak çalışmaya başladım. Açıkçası bu dönemde pandemiden çok yeni mezun olduğum için insanların bana karşı güvensiz tutumu yordu beni. Benim gibi bir sürü yeni mezun meslektaşımın aynı zorlukları yaşadığını düşünüyorum."

"Kaygı bozukluğu yaşamaktayım, herhangi iyi bir şey başıma geldiğinde mutluluktan önce kaygı duyar oldum."

"Kadın olarak var olmanın zor olduğu bu dönemde bir de işsizlik sıkıntısı ile üzerimizde oluşan baskı mental olarak direncimizi düşürmekte. Pandemi ile işsizlik sürecinin üzerimizde yarattığı baskı çok daha fazla hissedilir kılındı. Özerkliğimi elde edemeyen, mesleğimi icra

edemeyen 24 yaşında bir kadını. Bu sorunu dönemsel olarak sınırlandırmak önemini k c ltmek olur. Her geçen gün varlığını çok daha baskıyla hissettiren iŐizlik sorunu, gelecek kaygımı da oldukça besliyor. Bu sorunun ve pandemi sürecinin en kısa sürede olumlu sonuçlarla çözülmesi temennimdir.”

“İstanbul'a taŐındım, evlendim, iş bulamadım, eşim her gün işte, yalnızlıktan evde delirmemeye çalışıyorum. Astım hastasıyım korkudan kimseyle g r Őemiyorum da, arkadaşım ya da tanıdığım doğru düzgün kimse de yok. Dipteyim, sondayım, depresyundayım.”

“Zaten sektörde yeni mezun iş bulmak çok zorken imk nsız hale geldi ama çocuklarım olduğundan ve evde olduğumdan dolayı online çizim kursları işime yaradı, eksiklerimi kapatmaya devam ediyorum.”

“Pandemi sürecinde iş ile ilgili her türlü durumu tecrübe ettim. Evden alıŐma,Őantiyelerin yavaŐlaması sebebiyle işten çıkarılma (sözleŐmenin devam ettirilmemesi), belirsizlik sebebi ile freelance (sözleŐmesiz) alıŐmak zorunda kalma, sözleŐmeli baŐladıđım işte ofiste çalışmaya geri dönme ve hijyen-sosyal mesafe kurallarına ekstra dikkat etmek zorunda kalma.”

“Zor adapte oldum.  zg rl ğ m elimden alınmıŐ ve kapatılmıŐ olduğumu hissettim. Sessiz bir isyan yaşadım. Durumu kabul etmeye kendimi zorladım. Şimdi, eskisinden daha iyi durumdayım.”

“İŞ bulamadığım için bir aynacıda çalışıyorum.”

“65 yaş üzeri eve kapatılmak ve meslek hayatımızın sonlandırılması.”

“Geçtiğimiz yılın tamamını işsiz geirmıŐ olmam sebebiyle, 2020 yılı mimarlar odası aidatından muaf tutulma ricamı mimarlar odasına ait bildiğim tüm e-mail adreslerine ilettim ancak hiçbir geri dönüŐ alamadım. Bu aidatlar normalde de düşük maaşlar alan, kriz, salgın gibi sebeplerle işten çıkarılan, sömürülen veya dilediđiŐ şartlarda iş bulamayan mimarlar için ek bir külfet oluŐurmaktan başka işe yaramıyor. DiŐimizle tırnağımızla edindiğimiz mimar unvanının nedense sağlayamadığı imza yetkisini, tüm diğer odalara ödenenden çok daha fazla aidat ödeyerek satın almak zorunda bırakılmak ne acı. Üstelik meslek odamızın çalışma şartlarımızı iyileŐtirme konusunda hiçbir yaptırımını görememiŐ ve muhtemelen hiç göremeyecek olmak da cabası...”

“Yeni mezun olduğum için gelen iş bulamama ve ailesel tepkiler bir kenarda dursun, memlekette (Malatya) ilçede bulunan tek ofis olan meslektaŐıma ilçedeki durumla ilgili konuŐmaya gittiğimde bana yanında yardımcı olarak, sigortasız alıŐabileceđimi söyledi hem işi  đrenirmiŐim. Bunun karŐılıđında 1000 TL teklif etti aylık. Bir meslektaŐımdan bunu görmek onur zedeleyici oldu. Orada iş bulamayacağımı anladım ve İstanbul'a yerleŐtim tek

başına, Eylül'de geldim ve kayda değer bir çalışmam olmadı. 10 gün deprem risk analiz işinde çalıştım Avcılar'da, 2 gün de kentsel dönüşüm ofisinde etüt çizdim, yeni mezun oluşumun verdiği deneyimsizlik yüzünden özel sektörün sömürüsüne uygun olamadım ve işten çıkarıldım. Şu an hâlâ iş arıyorum geçimimi sağlayabilmek için.”

“Herkes garip gelebilir yazacaklarım, ama pandemi dönemi bana genel olarak iyi geldi. Yaşanan sağlık sorunları, ekonomik sorunlar, herkesin yaşadığı sıkıntılar vb. bunlara üzülme ve bunlar karşısında çaresiz kalmanın yanında, dış dünya koşuşturmasına ara vermek, eve dönmek, içe dönmek, aileye dönmek, çekirdek aile ile zaman geçirip paylaşım yapmak; diğer taraftan mesleki olarak dünya ile bütünleşmek, çevrimiçi eğitim vermek, çevrimiçi etkinliklere katılarak profesyonel ve kişisel eğitim almak, dünyanın farklı yerlerinden meslektaşlarla iletişim kurabilmek, oturduğum yerden farklı konferanslara katılmak vb. Bunlar benim açımdan, akademik olarak çalışan bir mimar olarak benim pandemiden kazanç olarak gördüklerim. Hayata farklı bakabilmek için bir öğreti dönemi olduğuna inanıyorum bu dönemin. Ve pek çok şeyin eskisi gibi olamayacağını düşünüyorum. Anket için teşekkürler. Kolaylıklar dilerim.”

“İlk baştaki belirsizlikle 1 ay kadar evden çalıştım. Yazın gelmesi ve turizm sezonu açılışı sebebiyle işler yoğunlaştı ve evden çalışmaya son verildi. Pandemi yokmuşçasına hayatlarımızı riske atıp rutin çalışmaya devam ettik. İnsan hayatının bu kadar değersiz olduğunu hissettiğim olmamıştı.”

“Normalde olan çalışma saatleri arttı. Ücrete yansıtılmadı. Pandemi döneminde çalışan olmak ayrıcalıklı bir durum olarak yansıtılarak sanki lütufta bulunuluyormuş gibi hissettirildi.”

“7/24 online hayat. Bitmeyen telefon konuşmaları, video-konferans ve toplantılar. Her an erişilebilir olmam şart. ‘Hafta sonu evdesiniz nasılsa ne olacak şu işi hallederseniz’lerin bitmeyişi...”

“Ben hikâyemi değil ama odaya yönelik düşüncelerimi paylaşmak istiyorum. Odanın çalışmalarına dair ben ve meslektaşlarımın güven taşımadığını bilmenizi isterim. Yaşadığımız zorluklar, kadın-erkek gelir eşitsizliği, ücretsiz fazla mesailer ve aldığımız komik maaşlarla ilgili odamız hiçbir zaman yanımızda olmadı. Olmayacağını da iyi biliyoruz. Ne zaman SSK'dan aldığımız verilere bakarak üyelerinizin aldığı komik maaşlara tepki göstereceksiniz? Bir mimar 1000 liraya çalıştırılırken siz neredesiniz? Bir kadın mimara erkek meslektaşından daha az ücret verilirken neredesiniz? Mimar aranan iş ilanları ulu orta meydana, büyük büyük ofislerde köle pazarındaymış gibi çalıştırılan mimarlar için ne yapıyorsunuz? Mobbing vs. bunlar için hiçbir çalışmanız var mı? Asgari yeni mezun mimar ücretini belirleyip kenara çekilince her şey yolunda mı gidiyor? Sizin en çok sesinizin çıkması gereken bu maaşlar konusu değilse nedir? Mimarlar Odası, işçi bayramında yürüyüşlere en önde katılan, sahnelere oynayan, kendisiyle alakalı olmayan siyasi konularda bile sesi çıkan, ama bizzat bulunduğu iş yerinde maaşları gasp edildiği için toplu eylem yapan mimarlara ‘keşke bana

danışsaydınız, ben size böyle bir şey yapmamanızı söyledim.’ diyen, işçinin değil işverenin yanında olan yöneticilere sahip, kendi çıkarları peşinde koşan, üyelerini sömürmeye çalışan bir kuruluştur bizim gözümüzde. Canımıza tak ettiği için artık odanın yaptığı hiçbir hareket, eylem umurumuzda değil. Odaya dair tüm etkinliklere kayıtsızlık duygusunu paylaşıyoruz. Bizim sektörde yaşadığımız acılara yönelik hiçbir şey yapmayan bir oda için biz de hiçbir şey yapmıyoruz. Kaldı ki eğitimler için alınan yüksek ücretler, boşuna ödenmiş faturası kabaran aidatlar da cabası. Biz bu odaya aidiyet hissetmiyoruz.”

“Pandemiden değil gereksiz odanın işe yaramamasından iki yıldır işsizim. Asla destek koruma yok. Cenaze mesajlarından başka işe yaramıyor. Cv bırakayım dedim ‘biz o işe bakmıyoruz’ dendi. Ne işe yarıyor? Aidat mı toplamaya yarıyor? Hangi hakkımızı korudu bu oda soruyorum?”

“Mimar olarak iş bulamıyordum uzunca bir süredir. En sonunda maddi sorunlarım sebebiyle satış temsilcisi olarak bir elektrik firmasında çalışmaya başladım. Önceleri her şey iyiydi, pandemi çıktı ve bir anda sokaktan gelen tüm yiyecekler endişe odağı olmuştu. Patronumuz iş yerinde yemek yapılmasını istedi. Halihâzırda iş yerinde çalışan bir çaycı ablamız vardı. Zannediyordum ki o yapacak biz yiyeceğiz falan. Sonra durum değişti. Birden bire kadınlar yapsın erkekler yesin oluverdi. 4 kadın çalışıyorduk, 8-9 erkek vardı. Baktım ben hariç diğer kadınlar durumu kabullendi. Benim görevim bu değil ve yapmayacağım dedim. Ertesi gün sıra bendeymiş. Yapmadım. Diğer kadın çalışanlar bana ‘Patron yemek yapmadınız mı dedi, Biz kadın olduğumuzdan utandık, 4 kadın 2 tas yemek koyamadık” şeklinde cümleler kurunca ben “pes!” dedim. Bize bu derece erkek egemenliğini dikte eden, kadınları hor gören zihniyete “pes!” dedim. Ertesi gün işten ayrılmak istedim. Şu an iç mimar olarak bir yerde işe başladım. Böyle zihniyete sahip kimseye tahammülüm kalmadı, bana bu tarz bir cümleyi bundan sonra asla kurmalarına dahi izin vermemek için kendime söz verdim.”

“Bu sürece şantiyede dizayn ofis mimarı olarak çalışırken yakalandım. Pandemi önlemleri el dezenfektanı ve maske takmaktı. Ayda bir ofis ana firma tarafından dezenfekte edildi. Ofis 12x18 metrekare, 7 kişiyle yetersiz havalandırma ile çalıştık. Evden çalışmayı firmama ben teklif etmek durumunda kaldım ve en fazla 1 ay olarak gerçekleşti. Proje bitene kadar şantiyede birçok vaka görüldü ama kapatılmadı. Firmamın devamlı personeli olarak düşünülmememe rağmen proje bitince iş bitimi ile tüm haklarımı alarak çıkışım verildi. Gereğe yeni iş alamamaları ve pandemi sürecinde bünyede işten çıkarma yasasına takılacak personel sayısını azaltma. Çok sevdiğim iş arkadaşlarım ve güvendiğim firmam olmasına rağmen pandemi sürecinden beklemediğim bu tür zor durumlarda kaldım. Mimarlıkta gerçek anlamda kurumsallığın olması gerektiğini ve mimar maaşlarının hakkımız olanın verildiğinin yasalarla denetlenerek korunması gerektiğini düşünüyorum. Teşekkürler. İyi çalışmalar.”

“Pandemi hikâyemde inişli çıkışlı bir koşu tarif edebilirim. Bir tarafta sanki salgın yokmuş gibi 1 gün dahi evde kalmadan, her mesai günü şantiyeye gittim. Bir taraftan da akşamları eve

gelip Acil Korona Mekânları Ağı için gönüllü çalıştım. Tam manasıyla git-gelli, karmaşık, benim açımdan Gezi gibi bir süreçti. Gündüz işte, gece direnişte!”

“Pandemi döneminde en çok maruz kaldığım itham 'maskeni çıkar da yüzünü görelim' oldu. Mesleğimiz ile yüzümüzün gözükmemesinin nedenini anlamış değilim. Evde bulunan engelli kardeşimden ve kendi sağlık durumumdan kaynaklı olarak çalışmamak zorunda kaldım. Bu süreçte hem işverenlerin hem de işsiz olmanın sebebiyle meslekten hem soğudum hem de yapmamayı tercih etmeye başladım. Okurken ne kadar sevdiğimi fark etsem de 5 yılın (hazırlık dâhil) bir anlamı kalmadığını hissediyorum. Çünkü verilen eğitimle mimar olmanın dağlar kadar farkını geçerek işverenlerin mezun olmanın ne kadar kendini geliştirmeye çalışsak da onlar için bir anlamı olmadığını ve elimizden tutması gereken tanıdığımız yoksa bu meslekte yer edinemeyeceğimiz anlamına geldiğini gösterdi. Mimarlar Odası kavramının kendi içlerinde döndüğü, oy toplayana kadar biz sizin yanındayız deseler de sonrasında yakınınız değilse hiç kimsenin bir anlamı olmadığını gösterdi. Gönül isterdi ki biri yardım etse ne kadar iyi yerlerde olabileceğimi göstermek ama kimden yardım istesem de hepsinin 'şunu yapabilirsin' demek yerine sırtlarını döndüğü ve kendi meslektaşının bile seni yalnız bıraktığını gördükten sonra topluluk olmanın bizim mesleğimiz için uygun olmadığını gördüm. Belki de benim şanssızlığımdı. Ama ihtiyacım olmaması şansım olmasına rağmen herkesin böyle imkânları olmayabilir.”

“Evden çalışmak hem ruhen hem fiziki olarak olumlu yansıyor, bu dönemde virüsle karşılaşma riski dışarıda çok yüksek olduğu için evden çalışmayı tercih ediyorum.”

“Mart ayında yüksek lisans tezimi yazabilmek için bir ay ücretsiz izin aldığım sırada pandemi ortaya çıktı. Korku ve belirsizlikler kaygı seviyemi arttırdı. Üzerine işsiz kalır mıyım kaygısı da eklenince verimli çalışmadan geçen zorlu bir aydı. Sonrasında işe dönmek zorunda kaldım. Ofis Nisan ayında kısa çalışma ödeneğinden faydalanarak evden çalışma kararı aldı. 3 aylık evden çalışma süreci çok zorluymuştu. Hayatım hareketsizce bilgisayar başında geçen sadece iş yaptığım bir hale geldi. Geç saatlere kadar süren toplantılarla iş her an stresiyle yanımdaydı. Hafta sonları, tatil günleri hiçbiri kalmadı. Kamera kapalı toplantıya katılmak, internet hızının yavaş olması bile sorun oldu. Bu süre içerisinde bilgisayar, sandalye, yemek vs. hiç bir ihtiyacım ofis tarafından karşılanmadı. Bilgisayar istedim verilmedi ve sonrasında yoğun bir baskı ile evim yakın olduğu için ofiste çalışmaya zorlandım. Evden hiç çıkmadığım bu üç ayın sonrasında bir anda ofise toplantıya çağrıldım ve kendimi hazır hissetmeden dışarı çıkmak benim için çok travmatik oldu. Zaman geçtikçe pandemi hakkında bilinenler netleştikçe kaygı seviyem azaldı. Pilatese başladım, hareketsiz kaldığım dönemde artan ağrılarım o şekilde azaldı. Bu süre içerisinde pozitif temaslı olduğum zamanlar oldu ama korona olmadım. O dönemler de çok gergindi. Bu süre içerisinde projelerin yavaşlamayıp aksine teslim sürelerinin daha da kısalması çok inanılmaz. Daha fazla inşaat yapmaya ve tüketmeye dur demek gerekirken, bir günde tasarlamak zorunda kaldığım projelerin içerisinde yer almak

beni ayrıca yoruyor, üzüyor. Kaygı ve stres seviyemi azaltabilmek için geleceği düşünmemeye ve sadece anı yaşamaya çalışıyorum.”

“Pandeminin başlarında sağlığım için duyduğum endişeden dolayı iş bulup çalışma konusunda endişelerim vardı. Süreç ilerlediğinde çalışan meslektaşlarımın pandemi bahanesiyle yaşadığı hak gaspları, maddi zorluklar; iş bulup, riski göze alsam dahi emeğimin karşılığını alıp alamayacağıma dair kaygı duymama sebep oldu. Yaptığım birkaç görüşmede mimar mühendis asgari ücretinin çok altında maaşlar teklif edildi. Aynı görüşmelere giren yeni mezun meslektaşlarımın ise asgari ücretten haberi var mı bilemiyorum. Süregelen ekonomik krizin üstüne eklenen pandemi koşullarında bu kadar yalnız olmamız gerektiğine inanıyorum.”

“Şu anda Heybeli Ada'da Art Nouveau Mimarlık araştırmalarım üzerinde çalışıyorum. Yalnız yaşım dolayısıyla eksiklerimi tamamlamak üzere Ada'ya gidemiyorum. Onun dışında sorun yaşadığımı söyleyemem.”

“Birdenbire yüz yıl geriye gittiğimi düşündüm. Ev işleri arttı ve zorlaştı. Ev benim çalışma alanımdı, dışarı ise dinlenme alanımdı, dinlenme ve motivasyon alanımı kaybettim. Dinlenme hissim kayboldu. Halsizleştim. Evden hiç çıkmayınca uyku sorunları yaşadım. Ya da uyku bir mekân gibi değer kazandı, uyumak kaçmak haline geldi, gün ortasında uykuya dalmalar yaşadım. Hastalığın tüm dünyayı kaplaması beni ayrı etkiledi, küresel korku daha büyük bir umutsuzluk verdi. Ülkedeki sorunlar daha çok üzmeğe başladı. Yalnızlık hissim bireysel yalnızlıktan büyüktü. Marketlere bağımlı olmak, halk ve semt pazarlarına gidememek ekonomimi olumsuz etkiledi. Taze sebzeğe ulaşamadım, markettekiler kötüydü. Dekorasyon işlerimde malzeme sıkıntısı yaşadım, ürünlere gelen zam depoda saklamalara neden oldu. İşlerim aksadı. Ustalarım olumsuz etkilendi, akrabalarından ölenler oldu, uygulama aksadı. Çalışma verimim üçte bire düştü. Odaklanma sorunu yaşadım. Annem ve babamı bir yıldır göremiyorum, onlar yazlıkta kaldı. Yazın yazlığa gidemedim, tatil yapıp dinlenemedim. Doğadan da uzak kaldım, şehre ve eve tıklandım. Bu süreci mesleki gelişim için kullanabilirdim ama nasıl yapacağımı bilemedim. Pek çok online eğitim oldu ama kaçırdım. Mahalle aralarında, bina önlerindeki beyaz plastik masa ve sandalyelerin belediyenin taziye masaları olduğunu fark ettiğimde, ne zaman beyaz plastik masa görsem olumsuz etkilendim. Kendimi motive etmek için evde dans etmeye, müzik açmaya çalıştım. Evde eğitim çocuklarımla ilişkiyi olumsuz etkiledi. Çocuklarım daha çok bilgisayar oynamaya başladı. Ben de zaten sürekli çevrimiçi toplantılara katılmaya başladım. Yasakların adil olmadığını, tedbirlerin taraflı olduğunu düşünüyorum. Hükümetin pandemiye fırsata çevirip, yaşam tarzına müdahil olduğunu da. Bunlarla beraber pandeminin birinci yılında, olan bitene alıştım. Aşıyla ilgili kendimi güvende hissetmiyorum. Aşı sırası ne zaman gelir bilemiyorum. Annem ve babam iki doz aşı olabildiler, bunun için seviniyorum. Şimdilik elimde iş var ama gelecek için kaygılıyım.”

“Üyesi olduğum dernek ve kuruluşların düzenledikleri zoom veya webinar toplantı ve etkinliklerine, normal hayatta olduğundan çok daha fazla katıldım.”

“Çekirdek aile bir arada olmak keyifliydi ve evin mimari çözümünün ne kadar değerli olduğu dilerim insanlar tarafından da anlaşılmıştır.”

“O kadar çok şey var ki... Pandemi bunun yağlı ballı bir bahanesi oldu çıktı... Size sadece geçen sene bu zamanlar kadın bir genç mimar olarak yaşadıklarımı şu manifestoda anlatabilirim... Başlayalım... Öncelikle herkese en güzelinden bir merhaba ama gerçekten merhaba; Yaşar Kemal'in dizelerinden olan bir merhaba. Yani diyorum ki; ‘Dünyanın ucunda bir gül açılmış Efil efil esen yele merhaba Karanlığın sonu bir ulu şafak Sarp kayadan geçen yola merhaba’ Hesap sorulacak güne merhaba... Bugün burada sizlere okuyacağım manifesto, hesap sorulacak güne bir selam çakıyor işte. Bir giriş böyle olur mu bilmiyorum ama bir şeylerin yerli yerinde olmadığını biliyorum. Etkinliğin oluşmasını sağlayan temaya yön veren ‘Genç Mimarlar Konuşuyor’ başlığı sesimizi artık duyurabilmek için, sesimi duyurabilmek için, gerçekten 'konuşmak' için bir alan yaratmasını umarak bu manifestoyu yazmaya karar verdim. Konuşacak, tartışacak, ekolleri didikleyecek, üretecek, mimari disiplinlerle ilişki kuracak ve bunun gibi birçok bizi geliştirecek, yetiştirecek sözlerimiz olmasına rağmen, Türkiye'nin mevcut durumunda somut gerçeğin yüzümüze çarptığı bir gerçek var ki... 'İŞSİZLİK!' İnsanın en temel ihtiyacı olan 'yaşamak' eyleminin önüne set çekerek tüm bildiklerimizi unutmamızı sağlıyor. Bu sözlerim, kelimelerim, harflerim benzer durumları yaşayan ve bir dur demek isteyen tüm meslektaşlarıma. Bu manifestom var olan mevcut duruma karşı göstermelik tavır sergileyen meslek odalarına, meslek stk'larına, ülkenin hatırı sayılacak olan fakat mevcut düzenini bozmamak için elini taşın altına koymayan, koymayacak olan, sadece yapmak için yapılan oluşumların başını çeken meslektaşlarıma; akademisyenliği, 8-5 saatleri arası çalışma olarak algılayan, nasıl bu mertebelere geldiği belli olmayan, karşısında eğitim verdiği meslektaşlarını bir meslektaş olarak görmeyen akademisyenliğin etiğini ve ahlakını taşımayan, üniversite kültürünün yapıtaşlarından olan akademisyenliğe saygı duymayan sözde akademisyenlere; godoman patronlara, mimari eğitim almamış inşaat sektörünün eline baktığı manavcı, mobilyacı, emekli avukat ve bilim bu seviyede mimari eğitimi olan mütaahitlere ve daha bu var olan korkunç mesleki irtibarsızlaştırma ve korkunç işsizlik ve korkunç emek sömürsünü ateşleyen tüm herkese. Şimdi söyleyeceklerimin rahatınızı bozmasını temenni ederim. Çünkü bizlerin rahatı hiç yerinde değil. Meslektaşlarıma ve genç meslektaşlarıma, Türkiye’de minimum 4 sene lisans eğitimi alıp, günlerce uykusuz kalan, bilim en az okb ve anksiyete rahatsızlığı olan, üç kuruş harçlığının çoğunu bölümün gerektirdiği harcamalara ödemek zorunda kalan ve bunun için hiçbir yardım alamayan (çıktı, maket, render için iyi bir bilgisayar vb.), Anadolu’nun dört bir köşesinden bir yerlere okumaya giden, gittiği üniversitede eğer bir taşradan farklı bir taşraya gittiyse karşılaştığı baskısal durumlara sahip olan, bin bir zorlukla mezun olan (uykusuzluk, proje yetiştirme, jüriler, kurullar vb.), mezun olduktan sonra iş

arayan, iş bulamayan, senelerce iş bulamayan, iş deneyimi olmadığı için iş bulamayan, eğitimsiz patronların yanında üç kuruşa çalıştırılıp sırf bir işi olsun diye emeği sömürülen, sayısızca olan mesai ücretleri yatırılmayan, sigorta yapılmayan, sözleşme yapılmayan, diplomasını kiralamak zorunda kalan, mobbinge uğrayan, cinsiyeti yüzünden mobbinge uğrayan, memleketi yüzünden mobbinge uğrayan, cinsiyeti yüzünden iş bulamayan, iş bulduğunda güvencesi olmayan, güven ilişkisinin işverenin ağzından çıkan iki söze baktığı bir yerde çalışmak zorunda kalan, var olan ekonomik kriz bahane edilerek güya esnek çalışma saatleri denilerek asgari ücrete mecbur bıraktırıp yoğun saatlerce çalıştırılan, insanlığı unutturulan, sosyal hayatı kalmayan, yaşamına son veren, olması gerektiği gibi bir yaşam kalitesi olamayan, işe girmek için tanıdığı olmayan, torpili olmayan, ideolojik görüşü olmadığı yahut işverenle eşleşmediği için iş bulamayan, taciz edilen, iş güvencesi olmadığı için çalıştırılıp ücreti verilmeyen, patronu beş dakikada işten çıkarttığına istifa dilekçesi yazmaya mecbur bırakılan, bir insan olduğu unutulmuş tüm meslektaşlarıma ve tüm genç meslektaşlarıma merhaba! Buna bir dur demek için buradayım ve her şey iyileşene kadar burada olmaya devam edeceğim. Kimse bizler için bir şey yapmıyor o yüzden bir birbirimiz için bir şeyler yapalım. Hepinize sımsıkı sarıldım.”

“Hayatım boyunca üniversite mezuniyetimi hayal etmişim. Çünkü dünyam ve yaşantım o günden sonra bambaşka olacaktı emindim. Fakat pandemi yüzünden bir dönem online okudum ve mimar oldum. Henüz iş bulamadım, mezuniyetimiz de gerçekleşmedi. Yeni mezun gibi hissetmiyorum kendimi. Hayat umarım karsıma mucizeler çıkarır.”

“Zaten ekonomik kriz yüzünden sorun yaşayan çalıştığım şirket, azalttığı kadrosu nedeniyle full ve yoğun çalışmaya devam ettiğimiz ve işlerimiz durmadığı halde bizleri kısa çalışmaya dâhil etti. Maaşlarımızın üstlerini tamamlayacağım dedi fakat geç ve eksik ödemeler yaptı. Yemek, zam ve özel sigortamızı pandemiye ve diğer tüm şirketlerin böyle yaptığını bahane ederek iptal etti. Sigortalarımız haliyle eksik yattı. Neticede bu şubatta avukat tutup, yasal süreç başlatarak işten ayrıldım. Sonuna bir yorum bölümü eklemediğinizden burada belirtmek isterim. Meslek odamız senelerdir asgari ücret altında ödeme yapan, hafta sonu mesaisine (ücretsiz) zorlayan, maaşı asgari ücretten ödeyip üstünü elden veren çokook meşhur mimarlarımıza kucak açıyor. Piyasada hem inşaat firmaları hem mimari ofislerin çoğu ‘çok fazla mezun’ olması bahanesiyle gün geçtikçe artan bir baskı kuruyorlar çalışanların üzerinde. Sadece kadın olanlar değil, tüm meslektaşlarımız zor durumda. Son iş görüşmelerimde, sanki ekstra bir özellikmiş gibi ‘maaşı zamanında yatırıyoruz’, ‘sigortayı tam gösteriyoruz’ cümleleri utanmak şurada dursun gururla söyleniyor. Pandemi var olanı daha da zorlaştırdı sadece. Sektörün durumu ve maalesef sektörde mimarların yeri her geçen yıl daha da kötüleşiyor. Bunun için bir örgütlenmenin yararlı olacağı kanaatindeyim.”

“Türkiye’nin ilk Online iç mimari tasarım hizmeti verdiğimiz web sitemiz pandemi süresinde sürpriz bir şekilde satış patlaması yaptı :)”

“Pandemide işsizlik baş gösterip annemin hastalığı da eklenince tüm zamanımı evde geçirdim diyebilirim. Yoğun iş hayatından sonra evde vakit geçirmek ilgim olan hat sanatı eğitimime zaman ayırabilmek hoşuma bile gitti.”

“Yalnızlık”

“Pandemi döneminde çocuklarım okula, gitmediği için ve dışarıdan birinin eve girip çıkarak risk oluşturmaması açısından evden çalışmaya başladım. Fakat ev işleri, yemek ve çocukların dersleri ile ilgilenmek zorunda olduğumdan %30 performans ile çalışabiliyorum. Kendime ayıracak zaman bulmakta çok zorlanıyorum. Umarım en kısa zamanda normale dönebiliriz.”

“14 Mart 2020 tarihinden beri evde izoleyim. Sadece yürüyüşler için dışarı çıkıyorum. Kızım ile birlikte yaşıyorum. O da benim gibi izole. Uzaktan eğitime devam ediyor. Ben ilk beş ay evden çalışmaya şirketi ikna ettim. Ancak sonrasında ücretsiz izne çıkardılar. Ekim ayında işime son verdiler. Şu anda emekli maaşıyla hayatımı devam ettirmeye çalışıyorum. Hayatım çok minimize olmuş durumda. Tam bir yıllık süreçte yüz yüze sadece bir kez arkadaşım ile görüşme yaptım. Onun dışında tüm sosyalliğim telefonla. Zamanımı boş geçirmemek adına dil kurslarına devam ettim, Almanca ve İngilizce eğitimimi sürdürüyorum. Ayrıca bu süreçte Revit eğitimlerini online takip ediyorum. Başlangıç seviyesini aşmış ilerlettim. Şu an tasarımlarımı üç boyutlu yapabiliyorum. Yine bu süreçte hayallerime giren bir projeyi tasarlayıp sunum haline getirdim. Sürdürülebilir yerleşke niteliğinde bir proje... Sosyal kooperatifler üzerine çalışan inovasyon merkezleri ve yerel yönetimler ile iletişim kurmaya çalışıyorum. Yani pandemiden önce şantiyeci mimar kimliğimden evrilip, kendime bambaşka bir kulvarda yeni fütürist kapılar açmaya çalışıyorum. Umarım dünya karbon ayak izini azaltma yönünde mesleki evrilişim hayat bulur.”

“2020 Mart; bütün dünya ile birlikte bizim hayatımıza da girdi Covid 19. Evlere kapanma ve yasaklar başladı. Şaşkınlık, korku, her akşam endişeyle sağlık bakanını izledik. Nur topu gibi bir bakanımız oldu... Sürece ve yeni yaşama uyum sağlama olumlu ve olumsuz birçok şeyi değiştirdi hayatımızda. Yasaklarla birlikte ailece evlere hapsedik. Bu ailemle daha çok zaman geçirmeme neden oldu. Daha çok sohbet ortamları yaratabildik, birlikte zaman geçirmenin keyfine vardık. Sanal alışverişle tanıştık, online toplantılar girdi hayatımıza. Çevreye, doğaya daha dikkatli bakmaya başladım. Bahçemde bir çok bitkinin, yıllarca var olan manolya ağaçlarının çiçeklenme ve bütün süreçlerini aşama aşama izleme imkânım oldu. Müthiş bir gözlem doğayı izlemek. Süreç devam ettikçe zaten var olan ev işlerinin daha çok artışı; temizlik, ütü, yemek offfff kısır bir döngü. İşimi hastalık korkusu nedeniyle bırakmak zorunda kaldım. Eve hapsedilmiş gibi hissettim. Sevdiğim insanlara sarılamamak yüz yüze görüşmemek, dokunamamak evdeki sevdiğine bile... Sosyal ortamların yok oluşu sosyalleşme imkânlarının olmaması ve geleceğin belirsizliği... Hâlâ da devam etmekte hiç bitmeyecek gibi... Aşımı olacağım günü ipe çekiyorum. Hep birlikte sevdiğimizimize sarılmak, dokunabilmek dileğiyle...”

“İşsiz bir mimar olarak işsizliğimin üstüne bir de pandeminin verdiği sıkıntılar yüklenmiş oldu. Çağrı merkezi çalışanı olmayı kabul edecek kadar düştüm yani, asla işleri küçümsediğim için söylemiyorum bunları, sadece mimarlığı boşuna okumuş olmam, geliştirecek adam gibi bir işe hiçbir zaman sahip olamamış olmam, tünelin ucunda azıcık bir ışık görüp, yalancılara, çıkarıcılara, sırtımdan geçinip üstüme borçlar yıkanlarla savaştım bu süreçlerde. Tabi sözüm ona mesleğimizin adını / ünvanımızı taşıyan bir odamız var, haklarımızı savunmak için kurulmuş, hangi hak acaba? Kimseyi arayıp, ne durumda üyem demiyor, nasıl geçim sağlıyor demiyor, bu nasıl benim hakkımı savunan bir oda, yabancıların yaptıklarını çok görmemek lazım, çünkü sevgi saygı görme önce ailede başlar, daha Mimarlar Mühendisler Odası ailemiz bize sahip çıkmıyor, saygı duymuyor, ellerden görmemişiz çok mu? Hâlâ buna şaşırıyor ve üzülüyor olmam da benim aptallığım olmalı, başka bir açıklama bulamıyorum kendime.”

“24 yaşında otizmli bir oğlumla birlikte yaşıyorum. Okullar kapanınca ve hafta sonları sokağa çıkma yasağı olunca, kendimden başka birinin daha ihtiyaçlarını, moralini düşünmek durumunda kalınca ve 7/24 onunla birlikte yaşayınca iş yapmam mümkün olmadı.”

“Zorunlu olmadıkça evden çıkmamak. Yürüyüşleri dahi evde yapmak. Sevdiklerime dokunmayı ve çıplak gözle görmeyi özlemek.”